

INVENTARI NOTARIAL DE BÉNS AL MAS HOSTAL DE L'ARRUPIT (1803)

Xavier Fàbregas i Comadran

Ventadora dels darrers masovers del mas (Hostal de l'Arrupit, 2022)

INTRODUCCIÓ

ELS MASOS RÒNECS

Els masos rònecs es caracteritzen per estar deshabitats i abandonats. Aquesta era una situació freqüent, conseqüència del despoblament rural que patí Catalunya al segle XIV i XV, per causa de la fam i de la pesta negra. Aquests masos tornen al domini dels senyors i s'adscriuen en emfiteusi a altres masades. Els senyor toleren uns 20-30 anys la ocupació d'aquests masos, però finalment reclamen els seus drets, qüestió que es resol al 1486, amb la Sentència Arbitral de Guadalupe. Aquesta és la solució adoptada pel conflicte agrari català, causant de les guerres Remences. Amb l'abolició dels drets senyorials de la remença personal, els altres cinc mals usos i altres drets consuetudinaris, compensada per un pagament al senyor, el pagès, encara que no es converteix en propietari, pot conservar l'explotació agrària i transmetre-la per herència (THMS, 1988).

Seguint aquest fil, a *Proses bàrbares*, Prudenci Bertrana ens en parla obertament a la seva narració *Les masies tràgiques*. En d'altres: *La ruta abandonada*, *L'encís d'una marrada*, *Els bells camins que no menen enlloc*, aquest ambient rònec i espectral, de masos i paisatges, també es percep: construccions destartalades, mal situades i sense sol, amb eines mig trencades i persones i animals de salut precària o malalts; tot plegat, pagesos desgraciats, de presència atrotinada i d'estat d'ànim anihilat, misèries, accidents,... (Bertrana, 1965).

L'HOSTAL DE L'ARRUPIT

Històricament, l'activitat d'hostal de camí Ral (menjar, dormir, correus i postes), de la masia de l'Hostal de l'Arrupit als segles XVI-XVIII ha estat referida per diversos autors (Anoro et al. 1994; Borrell, 2000; Borrell et al. 2005; Costa, 2016; Llagostera, 1883; Vila, 2000, 2001). No obstant, al segle XIX entra en decadència a favor de l'hostal de Mallorquines, a causa de la consolidació de la ruta Blanes-Olot, pel creixent comerç marítim, (Borrell, 2000).

ELS INVENTARIS DE PATRIMONI

Des de l'etnologia, l'arquitectura i altres disciplines, diversos autors han estudiat a Catalunya, el patrimoni de béns mobles e immobles, de la vida rural tradicional:

<https://ddd.uab.cat/record/214827?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/214487?ln=ca>

L'objectiu d'aquest treball és transcriure la descripció de bens de l'inventari notarial de Francesc Gorch, del mas Hostal de l'Arrupit, de Riudarenes.

Agraïments:

A l'Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners.

L'INVENTARI NOTARIAL DEL MAS

L'Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners, ens va fer arribar amablement al 1999, del seu Fons d'Escripures Notarials, fotocòpia d'un inventari notarial de data 18 de juliol de 1803, dels bens propietat del difunt masover del mas Hostal de l'Arrupit, Francesc Gorch, redactat a instància de Rosa Carandell, la seva vídua. Fou escripturat per el notari Jaume Cervera y Altimiras, de Santa Coloma de Farners (AHC, 1803).

Com a antecedent d'estudi, l'inventari notarial del mas Hostal de l'Arrupit de 1803, pel que fa a les espècies domèstiques de la casa, ha estat comparat diacrònicament amb els censos ramaders de 1960 i 2013 (Fàbregas i Comadran, 2013).

Els espais descrits de la casa, amb el seu contingut (mobles i altres béns) i estat d'ús, són els següents (s'ha respectat l'ortografia original):

- *Entrada de la casa:*
 - *2 fangas de ferro.*
 - *...*
 - *3 aixadells de ferro.*

- *1 xapo de ferro.*
 - *2 arpellas de ferro.*
 - *2 forcas de ferro.*
 - *2 rasclons de ferro.*
 - *2 destrals de ferro.*
 - *2 jous.*
 - *2 rellas de ferro.*
 - *1 rascle de dues barres de fusta.*
 - *1 escala de carreta.*
 - *1 bota de vi.*
 - *1 mitja soga d'espart.*
 - *1 escala de tamborell, de fusta.*
- *Cuina (els mànecs dels estris d'aram són de ferro):*
 - *1 pastera de fusta.*
 - *2 calderas d'aram.*
 - *1 escalfador d'aram.*
 - *1 pahella d'aram.*
 - *1 cassà d'aram.*
 - *La pala del foc de ferro.*
 - *1 olla d'aram.*
 - *Llevas del foch, de ferro.*
 - *1 pala de fer valls, de ferro.*
 - *1 llum de ferro.*
 - *1 pala del forn, de fusta.*
 - *1 ... de terrissa y una altra de vidre.*
- *Saleta o menjador de la casa:*
 - *1 taula llarga i 2 banchs de fusta.*
 - *12 llaunas, 15 anells y 4 sayoles de ferro, per carreta.*
 - *1 albarda amb guarniments.*
 - *1 dayot de ferro.*

- *Celler:*
 - *1 bota de cercles de fusta, amb cabuda ... carregas.*
 - *1 romana mitjansera, amb son piló de ferro.*

- *Cort del bestiar boví (indica també preus del bestiar):*
 - *1 baca .*
 - *2 badells d'un any.*
 - *1 carreta ferrada.*
 - *2 aradas ab sos aurellons de fusta.*

- *Cort del burro (indica també el preu de laa burra):*
 - *1 burra.*
 - *1 cova de pallar.*
 -

- *Aposento ahont morí Fco. Gorchs:*
 - *1 llit guarnit amb sa màrfega.*
 - *1 caixa ... ab son pany y clau.*
 - *...*
 - *2 estovallas.*
 - *2 aixugamans.*
 - *1 gambet.*
 - *1 borrassa.*
 - *1 cadira de balca.*

- *Altre aposento:*
 - *2 llits guarnits amb sa respectiva màrfega.*

- *Granero:*
 - *2 garbells.*
 - *... garbellas.*
 - *1 mesura de fusta.*
 - *1 cosi de terrissa petit.*
 - *2 forcas palleras.*

- *1 rastell de fusta.*
- *2 forcas venteras de fusta.*
- *2 palas de ventar blat, de fusta.*
- *1 cadira de balca.*

CONCLUSIONS

Arquitectònicament, segons aquesta descripció d'espais a l'inventari, no existia aleshores el cos de la pallissa que seria de construcció posterior i estan indicades només 2 cambres (mancarien 2 més, la posterior i la davantera i/o la de la xemeneia). Hi ha també la possibilitat que fossin espais sense cap bé com a contingut i aleshores no apareguin a l'inventari.

Pel que fa als objectes, es pot comprovar la migradesa de béns mobles domèstics. A banda dels estris de cuina esmentats, no hi ha cap referència a plats i coberteria, la qual cosa fa suposar que la masia no desenvolupava aleshores l'activitat d'hostal d'oferir menjar. Pel que fa al dormir i encara que els viatgers poguessin jaure amb un jaç a terra, els únics 3 llits anomenats, semblarien els de la família. Es constata també els escassos caps de bestiar (només boví i asiní) i no s'indica cap aviram, ni tampoc conills, al galliner.

ANNEX

En document annex, s'adjunta l'inventari notarial de 1803.

Romana gran -sense piló- (Hostal de l'Arrupit, 2022)

REFERÈNCIES

- ARXIU HISTÒRIC COMARCAL. 1803. Fons d'Escriitures Notarials. Lligall de 1803, Sig.4. Folis 284V-286R. Xarxa d'Arxius. Generalitat de Catalunya. Santa Coloma de Farners.
- ANORO F., COSTA L., FIGUERAS N., LLINÀS J. 1994. La cuina a Sils. Ajuntament de Sils. Sils.
- BERTRANA P. 1965. Obres completes. Biblioteca Perenne. Vol. 20. Editorial Selecta. Barcelona.
- BORRELL I SABATER M. 2000. Riudarenes ahir, ara i sempre. 1 El segle XVIII. Ajuntament de Riudarenes. Riudarenes
- BORRELL I SABATER M., FIGUERAS I CAPDEVILA N., LLINÀS I POL J., MALLORQUÍ I GARCIA E., MERINO I SERRA J. 2005. Deu llegües de pols i roderes. El camí ral de Girona al Tordera. Centre d'Estudis Selvatans. Santa Coloma de Farners.
- COSTA OLLER F. 2016a. El Camí Real de França. I Història. Per camins històrics IV. Mataró.
https://www.academia.edu/24287144/Per_camins_hist%C3%B2rics_4._El_Cam%C3%AD_Real_de_Fran%C3%A7a_1
- COSTA OLLER F. 2016b. El Camí Real de França. II Els que hi passen. Per camins històrics IV. Mataró.
https://www.academia.edu/24287150/Per_camins_historics_4._El_Cami_R_eal_de_França_2
- FÀBREGAS I COMADRAN X. 2013. Inventario de especies domésticas de un mas de la comarca de la Selva, Catalunya (1803-2013). XIX Congreso Nacional y X Congreso Iberoamericano de Historia de la Veterinaria. Madrid.
<https://ddd.uab.cat/record/113485?ln=ca>
- LLAGOSTERA F. 1883. Aforística catalana. Col·lecció de refranys populars catalans. Lo Gay Saber. Periòdic literari mensual. Pàg. 204, nom. XXI, època II, any V. Barcelona.
- TALLER D'HISTÒRIA DE MAÇANET DE LA SELVA. 1988. El nostre poble de pagès. Taller d'Història de Maçanet de la Selva. Maçanet de la Selva.
- VILA I MEDINYÀ J.M. 2000. Les litúrgies del menjar a les terres gironines. Diputació de Girona. Girona.
- VILA I MEDINYÀ J.M. 2001. Albergueries, hostals, fondes i restaurants. Revista de Girona. Núm. 207. pàg. 68-71. Diputació de Girona. Girona.

ALTRES REFERÈNCIES DIGITALS

(Registres complementaris)

FÀBREGAS I COMADRAN X. 2022.

<https://ddd.uab.cat/record/256259?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/256255?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/256254?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/240918?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/215805?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/240868?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/217034?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/214827?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/215490?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/201436?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/214487?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/214827?ln=ca>

<https://ddd.uab.cat/record/214487?ln=ca>

Tallant petit fet per M. XIRAU (Hostal de l'Arrupit, 2018)